

ресурсов, сформулированы предложения относительно направлений повышения производительности труда.

Ключевые слова: производительность, трудоемкость, фонд рабочего времени, стоимостная, трудовая и натуральная оценка, условия труда, мотивы и мотивация, направления повышения производительности труда, эффективность производства, экономическая выгода.

Boychuk N.

Senior Lecturer FMM NTUU «KPI»

THE PROBLEMS OF EFFICIENT USE OF MANPOWER AND INCREASE PRODUCTIVITY

This article investigated the problem of efficient use of labor and increasing labor productivity, the analysis of size, composition and movement of labor, use of fund of working time, analyzed the complexity of production and productivity, the estimation of efficiency of labor, reasonable measures for effective utilization of manpower formulated proposals for areas of higher productivity.

Keywords: productivity, labor, capital work time, cost, labor, natural meters, working conditions, motives and motivation, the direction of increasing productivity, production efficiency, economic benefit.

Бурлака В.Г.

к.е.н., ст.н.с. ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»

АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ В УМОВАХ КРИЗИ

У статті проведено аналіз фінансового-економічного стану машинобудівної галузі України в умовах кризи. З урахуванням цього аналізу зроблено висновки щодо основних факторів, які впливають на її результативність протягом досліджуваного періоду, та запропоновано пріоритетні напрями розвитку галузі.

Ключові слова: машинобудування, індекси обсягу продукції промисловості, сальдований фінансовий результат, кумулятивний прибуток, рентабельність від операційної діяльності, оборотні активи, кредиторська заборгованість, дебіторська заборгованість, сальдо дебіторсько-кредиторської заборгованості, власний капітал.

Вступ. На сьогоднішній день машинобудування України за своїми якісними показниками не поступається іншим провідним галузям промисловості, а її частка валової доданої вартості в структурі ВВП складає

3,1%, близько 17,8% валютних надходжень, 7,6% зайнятості, у структурі промисловості на машинобудівну галузь промисловості припадає 12,9% виробництва товарної продукції, 21,2% основних засобів, 19,4% від чисельності працівників.

Від стану машинобудування залежить рівень промислового розвитку України. Ця галузь використовує складні виробничі технології, відповідне їм обладнання та матеріали, висококваліфіковані інженерно-технічні кадри і робітників, вагомий фінансовий капітал. Розвиток машинобудівного виробництва характеризує стан науково-технічного потенціалу країни та рівень забезпечення її безпеки.

Питанням теоретичних та практичних аспектів розвитку машинобудування були присвячені праці таких вітчизняних та іноземних вчених, як В.Александрова [1], А.Гальчинський [2], В. Геєць [3], Н.Іванова [4], Б.Крижанівський [5], О.Попович [6], М.Портер [7], Н.Тарасова [8] та нормативно-правові акти [9-10].

Постановка задачі. Метою дослідження є проведення аналізу фінансово-економічних показників діяльності машинобудівної галузі України в умовах кризи.

Результати дослідження. Показники діяльності машинобудування не стали виключенням у загальних тенденціях покращення показників економіки України у 2010 р. За даними Державної служби статистики України у 2010 р. обсяги продукції машинобудування підвищились в порівнянні з 2009 р. на 36,1%, що перевищує рівень зростання в промисловості (11,2%) [11].

Зростання машинобудування України пов'язано зі збільшенням випуску конвєсєрів та елеваторів до 4161 шт., або на 12,7%; тракторів для сільського та лісового господарства до 5189 шт., або на 250%; холодильників-морозильників побутових комбінованих з окремими зовнішніми дверцятами до 412,0 тис. шт., або на 26,7%; машин пральних до 167 тис. шт., або на 1,8%; автомобілів легкових до 75,3 тис. шт., або на 14,6%; автомобілів вантажних до 4,9 тис. шт., або на 96%; автобусів до 2723,0 шт., або на 81,2%; вагонів вантажних несамохідних до 39,6 тис. шт., або на 211,8% [11].

Основні фактори, що впливали на зростання показників виробництва машинобудівної галузі України протягом 2010 р., полягали в наступному: підвищився внутрішній та зовнішній попит та збільшився рівень інвестиційних програм промислових підприємств, що призвело до зростання виробництва всіх видів машин та устаткування; збільшення обсягів перевезення вантажів у зв'язку з покращенням економічної ситуації в Україні та країнах СНД сприяло підвищенню закупівель залізничної техніки; у зв'язку з підвищенням платоспроможного попиту, пом'якшенням умов споживчого кредитування збільшився випуск важливих видів побутової техніки; зростання попиту з боку сільськогосподарських підприємств та фермерів позитивно вплинуло на обсяги виробництва тракторів та сільськогосподарської техніки; збільшення лізингових продажів

автомобільної техніки та покращення умов кредитування виробників та споживачів автомобільної техніки зумовили зростання виробництва автобусів, вантажних та легкових автомобілів.

Враховуючи високу залежність машинобудівної галузі від традиційних зовнішніх ринків збуту продукції (головним чином, російського) та низький рівень диверсифікації зовнішніх ринків, даний фактор виступає суттєвим обмеженням для розвитку машинобудування України.

У машинобудуванні станом на кінець 2010 р. середньооблікова кількість штатних працівників склала 596,1 тис. осіб (94,7% до рівня відповідного періоду 2009 р.), або 19,4% від рівня в промисловості [12].

Середньомісячна заробітна плата у 2010 р. у машинобудуванні склала 2161,51 грн., тобто темпи приросту до рівня відповідного періоду 2009 р. становили 30,7% [12].

Фінансовий стан машинобудування у 2010 р. покращився. Сальдований фінансовий результат машинобудування склав (+) 7176,0 млн. грн. [12].

Кумулятивний прибуток машинобудування збільшився у 2010 р. в порівнянні з 2009 р. до 10809,8 млн. грн., або на 29,2%, а частка прибуткових підприємств машинобудування у 2010 р. збільшилась порівняно із аналогічним показником 2009 р. та склала 62,4 % (2009 р. – 60,7%).

Кумулятивний збиток у машинобудуванні у 2010 р. був суттєво менше, ніж кумулятивний прибуток, що призвело до позитивного фінансового сальдо. Загальний збиток, отриманий підприємствами машинобудування у 2010 р., становив 3633,8 млн. грн. та зменшився до відповідного періоду попереднього року на 43,6%. Падіння збитковості обумовлено збільшенням рівня рентабельності від операційної діяльності підприємств. Так, рівень рентабельності операційної діяльності підприємств машинобудування у 2010 р. становив 6,6% відповідно [12].

Активи машинобудування у 2010 р. збільшилися на 14,8% і склали 157791,6 млн. грн., або 12,8% від рівня цього показника в промисловості. Балансова вартість необоротних активів збільшилась на 7,6% до 57280,2 млн. грн. Даний приріст був пов'язаний зі збільшенням основних засобів, нематеріальних активів, довгострокових біологічних активів та інвестиційної нерухомості з 37194,3 млн. грн. до 39393,4 млн. грн., або на 5,9% та довгострокових фінансових інвестицій з 10634,0 млн. грн. до 11824,6 млн. грн., або на 11,1%.

Оборотні активи машинобудування України збільшилися на 19,1% з 83544,3 млн. грн. на початок 2010 р. до 99588,6 млн. грн. наприкінці 2010 р. Це збільшення обумовлене зростанням дебіторської заборгованості з 44385,3 млн. грн. до 52596,6 млн. грн., або на 18,5%; оборотних активів в запасах товарно-матеріальних цінностей з 28094,9 млн. грн. до 32564,2 млн. грн., або на 15,9% та грошових коштів з 5262,4 млн. грн. до 7943,7 млн. грн., або на 50,9% [12].

Зміни зобов'язань машинобудування пов'язані зі збільшенням боргового навантаження. Так, обсяг поточних зобов'язань підвищився з 66626,4 млн.

грн. на початок 2010 р. до 80349,1 млн. грн. на кінець 2010 р., або на 20,5%, а довгострокових зобов'язань - з 19676,8 млн. грн. до 23061,0 млн. грн., або на 17,1% [12].

Кредиторська заборгованість на підприємствах машинобудівної галузі у 2010 р. збільшилася з 49917,8 до 66025,2 млрд. грн., або на 32,3%, а у промисловості – з 387801,6 млн. грн. до 481141,9 млн. грн., або на 24,0%.

Це є свідченням того, що в машинобудуванні України складається негативний баланс кредиторсько-дебіторської заборгованості, який свідчить про погіршення взаєморозрахунків підприємств з постачальниками сировини і споживачами продукції в результаті прискорення зростання дебіторської і особливо кредиторської заборгованості. Разом з тим, в результаті більш швидкого зростання кредиторської заборгованості, перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською стало збільшуватись. Так, на 1 січня 2010 р. перевищення становило 5532,5 млн. грн., а на 31 грудня 2010 р. – 13428,6 млн. грн. Збільшення цього показника за 2010 рік склало 142,7%, що свідчить про погіршення розрахунків підприємств машинобудівної галузі. Сальдо кредиторсько-дебіторської заборгованості у промисловості за відповідний період 2010 р. збільшилось з 50006,2 млн. грн. до 71685,5 млн. грн., або на 43,3%. З наведених вище даних можливо зробити висновок про те, що стан взаєморозрахунків підприємств машинобудування з постачальниками сировини і споживачами продукції гірше, ніж у промисловості України [12].

Власний капітал машинобудування на кінець грудня 2010 р. збільшився на 6,2% у порівнянні з 49856,9 млн. грн. на початок січня 2010 р. і становив 52981,1 млн. грн.

Слід відзначити, що загальне покращення фінансових показників машинобудування було обумовлено зменшенням впливу фінансово-економічної кризи та макроекономічною стабільністю в Україні у 2010 р.

Висновки. Проведене дослідження дає підстави для таких висновків та рекомендацій щодо пріоритетних напрямів розвитку машинобудування:

– на покращення фінансово-економічних показників виробництва машинобудування України у 2010 р. впливали наступні фактори: зменшення впливу фінансово-економічної кризи та макроекономічна стабільність; підвищення внутрішнього та зовнішнього попиту та збільшення рівня інвестиційних програм промислових підприємств; збільшення обсягів перевезення вантажів у зв'язку з покращенням економічної ситуації; підвищення платоспроможного попиту та пом'якшення умов споживчого кредитування; зростання попиту з боку сільськогосподарських підприємств та фермерів; збільшення лізингових продажів автомобільної техніки та покращення умов кредитування виробників та споживачів автомобільної техніки;

– до пріоритетних галузей і виробництв, які будуть визначати основний вектор розвитку і зростаючий рівень наукоємності і технологічності галузі машинобудування України слід віднести: виробництво авіаційної і ракетно-

космічної техніки, транспортне машинобудування, важке верстатобудування, енергетичне машинобудування, обладнання для газотранспортних систем, окремі види електронної техніки і засобів зв'язку; сільгоспмашинобудування, зокрема створення сучасного технологічного устаткування для комплексного оснащення переробної промисловості, впровадження ресурсо- і енергозберігаючих технологій; розробка машин і устаткування для реалізації екологічно чистих технологій, переробки і утилізації відходів, систем контролю стану і захисту навколишнього природного середовища; виготовлення технологічного обладнання для модернізації базових галузей промисловості – енергоблоків теплових електростанцій, шахтного устаткування, виробництв металургійної і хімічної промисловості в напрямі ресурсно- і енергозбереження, екологізації, автоматизації та підвищення ефективності виробництва;

– галузь приладобудування України має орієнтуватися на максимальне задоволення потреб економіки в сучасних приладах контролю, вимірювання і регулювання, які мають знайти широке застосування в процесах: технічного переоснащення систем зв'язку і транспорту; управління обладнанням, технологічними процесами, роботизованими комплексами; реалізації енергозберігаючих технологій; створення джерел світла на основі нових матеріалів; вдосконалення керуючих систем авіаційної, корабельної, військової та авто електроніки; розвитку навігаційних систем різного призначення;

– особливий пріоритет слід надати створенню і розвитку вітчизняного виробництва діагностичних систем і медичної апаратури для оснащення закладів охорони здоров'я, а також виробництву складної побутової техніки різного призначення;

– має бути відроджено вітчизняне виробництво елементної бази і комплектуючих, створено науково-виробничі комплекси з реалізації галузеутворюючих технологій мікроелектроніки, а їх структурний склад доведено до рівня замкнених макротехнологій;

– розвиток українських виробництв оборонно-промислового комплексу в перспективі має йти за тривекторною схемою: 1) військова техніка та озброєння для збройних сил України; 2) військова техніка та озброєння за іноземними замовленнями (експорт); 3) цивільна продукція та продукція подвійного призначення.

Перелік посилань

1. Інноваційний розвиток економіки України та напрями його прискорення / За ред. В.П.Александрової.- К.: ІЕП НАН України, 2002.- 77 с.
2. Інноваційна стратегія українських реформ / А.Гальчинський, В.Геєць, А.Кінах, В.Семиноженко.- К., 2002. – 326 с.
3. Геєць В.М. Інноваційні перспективи України / В.М.Геєць, В.П.Семиноженко.- Харків: Константа, 2006.- 272 с.
4. Иванова Н.И. Национальные инновационные системы / Н.И.Иванова.- М.: Наука, 2002.- 243 с.
5. Крыжановский Б.Н. Потенциал машиностроения / Б.Н.Крыжановский.-К.:

Наукова думка, 1994.- 353 с.

6. Попович О.С. Науково-технологічна та інноваційна політика: основні механізми формування та реалізації / О.С.Попович.- К.: Фенікс,2005.- 226 с.

7. Портер М. Международная конкуренция: конкурентные преимущества стран / М.Портер.- М.: Международные отношения, 1993.- 896 с.

8. Промисловий комплекс України: економічні трансформації та пріоритети розвитку / Н.В.Тарасова, І.С.Калініченко, А.М.Горський, О.С.Зарудна. – К.: Науковий світ, 2005. – 182 с.

9. Державна програма розвитку машинобудування на 2006-2011 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 18 квітня 2006 р. №516: [Електроний ресурс]. – Доступний з: zakon1.rada.gov.ua.

10. Державна програма розвитку промисловості на 2003-2011 рр.: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 липня 2003 р. №1174: [Електроний ресурс]. – Доступний з: zakon1.rada.gov.ua.

11. Статистичний щорічник України за 2010 рік / За ред. О.Г.Осауленко. - К.: ТОВ «Август Трейд», 2011.- 559 с.

12. Статистичний збірник «Діяльність суб'єктів господарювання» 2010 / За ред. І.М.Жук. - К.: Держкомстат України, 2011.- 453 с.

Бурлака В.Г.

к.э.н., ст.н.с. ГУ «Институт экономики и прогнозирования НАН Украины»

АНАЛИЗ ФИНАНСОВО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ МАШИНОСТРОИТЕЛЬНОЙ ОТРАСЛИ УКРАИНЫ В УСЛОВИЯХ КРИЗИСА

В статье проведен анализ финансово-экономического состояния машиностроительной отрасли Украины в условиях кризиса. С учетом этого анализа сделаны выводы об основных причинах, которые влияют на ее результативность на протяжении исследуемого периода, и предложены приоритетные направления развития отрасли.

Ключевые слова: машиностроение, индексы объема продукции промышленности, сальдированный финансовый результат, кумулятивная прибыль, рентабельность от операционной деятельности, оборотные активы, кредиторская задолженность, дебиторская задолженность, сальдо дебиторско-кредиторской задолженности, собственный капитал.

Burlaka V.G.

Candidate of economic sciences, Senior Researcher, State Organization «Institute for Economics and Forecasting, Ukrainian National Academy of Sciences»

AN ANALYSIS OF FINANCIAL AND ECONOMIC INDICATORS OF UKRAINE'S MACHINE BUILDIND SECTOR UNDER THE CRISIS

The article analyses financial and economic condition of Ukraine's machine building under the crisis. Based on that analysis, the author makes conclusions as to the main factors affecting the sector's efficiency during the investtigated period and proposes priority guidelines for the sector's development.

Keywords: machine building, volume indices of industrial production, balanced financial result, cumulative profit, operational profitability, circulating assets, accounts payable, accounts receivable, net indebtedness, own capital.

Зеленська М.О.
асистент ФММ НТУУ «КПІ»
Тимчук Г.В.
студентка ФММ НТУУ «КПІ»

ФУНКЦІЯ МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ КАДРОВИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

В статті проаналізовано кадровий потенціал підприємства, наведено його складові, визначено функції управління ним, виділено методи мотивації персоналу, досліджено ефективність впливу даних методів на внутрішній та зовнішній кадровий потенціал підприємства.

Ключові слова: мотивація, матеріальні та нематеріальні стимули, кадри, кадровий потенціал.

Вступ. Функція мотивації є важливою складовою системи управління підприємством, так як ефективність діяльності працівників безпосередньо впливає на результативність підприємства за рахунок показників зростання/зниження продуктивності праці. Мотивацію можна вважати сукупністю засобів впливу, що направлені, відповідно, на підвищення ефективності діяльності окремого суб'єкта та групи суб'єктів, тобто функцію мотивації доцільно визначити як сукупність методів, засобів, інструментів, що здійснюють вплив на учасників робочого процесу з метою підвищення результативності діяльності для досягнення цілей підприємства. Під мотивацією робітників чи груп робітників доцільно вважати систему заохочення до діяльності через задоволення суспільних, психологічних, соціальних потреб кожного з них.

Для керівника підприємством головним завданням є знаходження тих стимулів, які будуть ефективними для даного типу підприємства, його завдань та ринкового середовища, в якому воно функціонує. Тому дослідження функції мотивації персоналу в системі управління кадровим потенціалом підприємства є актуальними для підприємств з метою отримання конкурентних переваг в ринковому середовищі. До науковців, що досліджували основи мотивації можна віднести А. Сміта, А. Маслоу, Д. Мак-Клелланда, Ф. Герцберга, В. Врума, Д. Мак-Грегора, М.Вольського, М. Тугана-Барановського, Г. Цехановецького.

Постановка задачі. Метою даної статті є дослідження складових кадрового потенціалу підприємства та можливостей управління ними, аналіз